

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3261/2020. (VII. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.II.20.804/2018/12. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Grád András ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria Pfv.II.20.804/2018/12. számú ítélete, a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 6.P.III.23.167/2016/24. számú ítélete és a Fővárosi Törvényszék 54.Pf. 637.163/2017/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozta. Azt is kérte, hogy amennyiben az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítványozó által állított jogsérelmet nem, vagy nem kizárólag a bírósági jogalkalmazás okozta, akkor az Abtv. 28. § (2) bekezdése [helyesen: (1) bekezdése] alkalmazásával hivatalból térjen át az alkalmazott jogszabályok vizsgálatára is.
- [2] 1.1. Az indítvány alapjául szolgáló, gyermektartásdíj felemelésével kapcsolatos polgári peres ügyben az indítványozó felperesként vett részt, az alperes az indítványozó korábbi házastársa volt. Az indítványozó a megállapodáson alapuló tartásdíj felemelését kérte, tekintettel arra, hogy három közös gyermekük iskolás korba lépett, ami miatt megemelkedtek a kiadásaik, ráadásul legidősebb gyermeküknél figyelemzavart diagnosztizáltak, ami további kiadásokkal jár.
- [3] A Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság a kereseti kérelemnek részben helyt adva a tartásdíj összegét felemelte. Az alperes fellebbezése nyomán eljáró Fővárosi Törvényszék a kerületi bíróság ítéletét megváltoztatta, és a keresetet teljes egészében elutasította. Indokolása szerint a felek a tartásdíjról megállapodtak, megállapodásuk érvényes, ezt senki nem támadta meg. Kiemelte, hogy a megállapodáson alapuló tartás mértékének módosításához a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:210. § szigorúbb szabályokat állapít meg, mivel abból indul ki, hogy a megállapodásban részes felek a körülményeket felelősen átgondolva kötnek megállapodást.
- [4] A törvényszék rögzítette, hogy az indítványozó maga is előadta, hogy a megállapodás megkötését alaposan átgondolták, és úgy vélték, hogy a következő 15 év elég lesz arra, hogy rendezzék a körülményeiket, majd a felsőoktatás esedékessége idejére esetlegesen másképp rendelkezzenek. Indokolása szerint az indítványozó két évvel a megállapodás megkötése után nem hivatkozhatott eredményesen arra, hogy nem számolt azzal, hogy a gyermekek hamarosan iskoláskorúak lesznek, ugyanígy azzal is tisztában volt – ezt el is ismerte –, hogy a családtámogatás is meg fog szűnni. Ennek ellenére a törvényszék szerint lett volna mód a tartás mértékének megváltoztatására, de ehhez az indítványozónak tételesen bizonyítania kellett volna a kiadások növekedését. Kifejezetten a figyelemzavar megállapításával kapcsolatosan jegyezte meg a törvényszék, hogy ez valóban nem volt előre látható, de ettől még a kiadások növekedését igazolni kellett volna.
- [5] Az indítványozó felülvizsgálati kérelme nyomán eljáró Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Indokolása szerint a jogszabályi rendelkezés bíróság általi, a fél álláspontjától eltérő értelmezése önmagában nem sérti a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot. A diszkriminációra való hivatkozást szintén alaptalannak tartva kifejtette, hogy megállapodáson alapuló tartás esetén a családjogi jogviszonyok sajátosságaira alapított speciális törvényi eltérésekkel a kötelmi jog általános szabályai érvényesülnek. A konszenzusos meghatározás elsődlegességét az indokolja, hogy nyilvánvalóan a szülők ismerik legjobban a gyermekük indokolt szükségleteit megalapozó körülményeket és ennek pénzbeli költségeit. A megállapodás tehát feltételezi a gyermek szükségleteinek ismeretét, valamint az indokolt szükségletek kielégítésében a kötelezett szülő tehervállalásának mértékében való egyetértést. A gyermek érdekének fokozott védelme miatt elvárható a szülőktől az az előrelátás,

hogy számoljanak azzal, hogy a tartás mértéke kiszámíthatóan, hosszabb időtartamban is teljesíthető legyen, továbbá az, hogy a gyermek indokolt szükségleteit folyamatosan és stabilan biztosítsa.

- [6] Ezzel szemben a jogvita ítélettel történő lezárása esetén ez a fajta szülői felelősség fel sem merülhet. A Kúria ítéletében kifejtette azt is, hogy a szerződés tartalmának szabad kialakításának alapelve alapján nincs jogi akadálya, hogy a szülők egyes, jövőben bekövetkező körülményeket figyelembe vegyenek. Ha szülők a körülménnyel a tartásdíj összegének kialakításakor számoltak, akkor felelős szülőként a gyermek érdekének megfelelően hosszú távra biztosították az indokolt szükségletei jelenlegi és későbbi, aktuálisan belátható kiadásainak fedezetét. Ebben az esetben a megállapodás megkötésekor még jövőbeli esemény utóbbi tényleges bekövetkezése a tartás alapjául szolgáló körülményben bekövetkezett változásnak nem minősíthető. Azt is kifejtette a Kúria, hogy a bíróságnak jelen ügyben abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a gyermekeket gondozó indítványozó az egyezség megkötésekor milyen körülményekkel számolt, vagy kellő szülői előrelátással kellett volna számolnia, és történt-e azóta a tartás mértékére is kiható, lényeges jogi érdeksérelemmel járó körülményváltozás. Álláspontja szerint ezeket a körülményeket a törvényszék helyesen mérlegelte. Habár a figyelemzavar megállapításával a szülők valóban nem számolhattak, de ezzel kapcsolatban költségnövekedés nem merült fel. Az indítványozó az egyezségi rendezés után a gyermekek indokolt szükségleteiben bekövetkezett változást nem bizonyított, önmagában a kiadások tételes felsorolása a szükségletek emelkedését nem bizonyítja, az alperes teljesítőképességének pozitív változása pedig a tartás mértékének megváltoztatását nem vonja maga után.
- [7] 1.2. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban arra hivatkozott, hogy a támadott ítélet sérti az Alaptörvény XV. cikk (1), (2) és (5) bekezdését, továbbá a XVI. cikk (1) és (3) bekezdését.
- [8] Az indítványozó a sérelmét arra alapozta, hogy szerinte a Ptk. 4:210. § (1) bekezdésének értelmezését az Alaptörvénnyel ellentétesen szűkítették az eljáró bíróságok, amelynek hiányában a törvényszék és a Kúria érdemben megvizsgálták volna, hogy a többletkiadás indokolja-e a tartásdíj felemelését. Azt állította, hogy a szűkítő értelmezés alkalmas arra, hogy a jogalkotó szándékával ellentétes joggyakorlatot alakítson ki, ami már észszerűtlen és okszerűtlen mértékben tesz különbséget a bírósági ítélettel megállapított és az egyezséggel meghatározott tartásdíj között. Ez szerinte lényegében kiüresíti a tartásdíjra vonatkozó egyezség bírói úton történő megváltoztatásának lehetőségét. Mivel a tartásdíj a gyerekekről való gondoskodás eszköze, így álláspontja szerint alapvető alapjogi kérdést is érint. A Ptk. megállapodásra vonatkozó kiegészítő rendelkezése a törvényszék és a Kúria értelmezése miatt a gyakorlatban ellehetetleníti szerinte a tartásdíj megváltoztatásának lehetőségét. Érvelésének értelmében a jogszabály bíróság szerinti értelmezése észszerűtlenül tesz különbséget a tartásdíjat megállapodás alapján rendező szülők, valamint a bírósági ítélet alapján tartásra kötelezett szülők között. Kétségtelen szerinte, hogy a megkülönböztetés alapja objektív azon az alapon, hogy milyen döntéssel záródott az eljárás, de indokolatlan és észszerűtlen, mivel hátrányosabb helyzetbe hozza azokat, akik gyermekek érdekében egyezségekre jutnak. A jogalkotó szándéka szerinte a gyermekek XVI. cikk (1) bekezdése szerinti jogainak biztosítása volt azáltal, hogy az indokolatlan, rövid időn belüli változtatásokat kiszűrjék. A *pacta sunt servanda* elvének Ptk. 4:210. § (1) bekezdésére való ráerőszakolását véli felfedezni az indítványozó, aki szerint ez szemben áll a XVI. cikk (1) és (3) bekezdésével. Emiatt úgy véli, hogy hiába bizonyította a gyermekekkel kapcsolatos költségek emelkedését, azt csak akkor bírálták volna el érdemben, ha ítélettel zárult volna le a tartásdíj kérdésében a per.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) és (2) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [10] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontjára (Abtv. 27. §) alapította.
- [11] 2.1. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszok benyújtásának törvényi feltétele, hogy az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított joga sérelmére hivatkozzon. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából nem minősül az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának, így annak sérelmére alkotmányjogi panasz nem alapozható. Az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése az államot terhelő alkotmányos kötelezettségként írja elő a családok, a gyermekek, a nők, az idősek és a fogyatékkal élők külön intézkedésekkel történő védelmét {lásd

például: 3082/2018. (III. 5.) AB végzés, Indokolás [20]}. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány ezen elemében nem teljesíti az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerinti követelményt.

- [12] 2.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az e) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [13] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra vonatkozóan, hogy a támadott bírói döntés miért sérti az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését, valamint a XVI. cikk (1) és (3) bekezdéseit. Hivatkozik ugyan arra, hogy a bíróság jogértelmezése alkalmas arra, hogy ezeknek az Alaptörvényben biztosított jogoknak a sérelméhez vezessen, de ennek okát nem indokolta meg, ahogyan azt sem fejtette ki, hogy a konkrét eljárásban ez milyen okból következett be. Ennek megfelelően az indítvány ezen elemeiben nem teljesíti az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja szerinti követelményt.
- [14] 2.3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kétegye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [15] Az indítványozó azt állította, hogy a törvényszék és a Kúria eljárása során sérült az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében biztosított törvény előtti egyenlőség. Az alaptörvény-ellenességét azonban lényegében arra alapozta, hogy a Kúria máshogy értelmezte a jogszabályokat, mint ahogyan azt az indítványozó tette. Az indítvány kizárólag olyan érveket tartalmaz, amelyeket a Kúria értékelési körébe vont és az azzal kapcsolatos jogi álláspontját részletesen megindokolta. A Kúria különösen is figyelmet fordított az ügy alkotmányjogi összefüggéseinek vizsgálatára, döntésében továbbá egyértelműen rögzítette, hogy a kereset elutasításának oka az, hogy az indítványozó nem bizonyította a költségek tényleges növekedését.
- [16] Mindez azt jelenti, hogy az indítványozó jelen esetben valójában a számára kedvezőtlen ítélet felülmérlegelését próbálta elérni az alkotmányjogi panasz segítségével. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben rámutat, hogy „[a]z alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]} Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e. Ugyanígy azt sem vizsgálja, hogy a bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], az újabb gyakorlatból például: 3137/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [10]}. Az indítvány olyan jogértelmezési kérdéseket kifogásol, melyek kétséget kizáróan törvényességi, és nem pedig alkotmányossági kérdések.
- [17] Az Alkotmánybíróság tanácsa mindezek alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ban foglalt feltételnek, mivel az sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet nem vetett fel.
- [18] 3. Ahogyan arra az indítványozó is utalt alkotmányjogi panaszában, az Alkotmánybíróság az Abtv. 28. § (2) bekezdése alapján a bírói döntés felülvizsgálatára irányuló eljárásban az Abtv. 26. §-a szerinti, jogszabály Alaptörvénnyel való összhangjára irányuló vizsgálatot is lefolytathat. Az Alkotmánybíróság ezt a hatáskörét hivatalból eljárva gyakorolja. Az Alkotmánybíróság az indítványozó ügyében is alkalmazott, a Ptk. 4:210. § (1) bekezdésre vonatkozóan az Abtv. 28. § (1) bekezdése szerinti eljárás lefolytatására az indítványban megjelölt érvelés alapján nem látott indokot.

- [19] 4. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság – az Ügyrend 5. §-a alapján eljárva – az indítványt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján – figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére – visszautasította.

Budapest, 2020. június 16.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró,
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró,
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró,
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró,
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/922/2019.

